

III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 18
Reglement van orde periodiek overleg
(ingevolge art. 27.2. statuten)

Vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD op 19 februari 1990.

Artikel 1:

De voorzitter van het periodiek overleg is de voorzitter van de VVD of hij die hem vervangt; secretaris van het periodiek overleg is de algemeen secretaris of hij die hem vervangt.

Artikel 2:

De voorzitter roept het periodiek overleg bijeen zo dikwijls hij dit wenselijk oordeelt, maar tenminste zesmaal per jaar.

Artikel 3:

Voorts roept de voorzitter het periodiek overleg bijeen op verzoek van tenminste drie voorzitters van kamercentrales.

Artikel 4:

In het overleg worden in elk geval besproken de in artikel 27.2. der statuten van de VVD genoemde onderwerpen te weten: de begroting, de jaarplannen, adviezen inzake kandidaatstellingslijsten voor de beide Kamers der Staten-Generaal en het Europese Parlement en belangrijke te vervullen vacatures.

Artikel 5:

Het periodiek overleg vergadert aan de hand van een door het hoofdbestuur opgestelde agenda; deze agenda wordt tenminste tien dagen voor het betreffende overleg verstuurd.

Artikel 6:

Elk van de voorzitters van kamercentrales is gerechtigd punten aan de agenda, genoemd in artikel 6, toe te voegen.

Artikel 7:

De algemeen secretaris draagt zorg voor een beknopte verslaglegging.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 19
Richtlijnen voor het handelen binnen het hoofdbestuur van de VVD**

*Vastgesteld door het dagelijks bestuur van de VVD op 5 oktober 1987
en redactioneel aangepast i.v.m. aanvaarding van nieuwe statuten door
de 78ste algemene vergadering van 27 mei 1988.*

1. Onverminderd de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur als geheel stelt het een taakverdeling voor zijn leden onderling vast, met inachtneming van het daaromtrent gestelde in art. 23, 26 en 27 van de statuten en art. 39 en 40 van het huishoudelijk reglement van de VVD.
2. Voor elke portefeuillehouder wordt een plaatsvervangende portefeuillehouder aangewezen, die bij afwezigheid of ontstentenis van de portefeuillehouder in diens plaats treedt.
3. Bij afwezigheid of ontstentenis van zowel de voorzitter als de ondervoorzitter neemt het alsdan aanwezige, in leeftijd oudste stemgerechtigde lid van het hoofdbestuur de bevoegdheden en taken van de voorzitter waar.
4. De portefeuillehouder is belast met de bestuurlijke voorbereiding en - indien nodig - de bestuurlijke uitvoering van de beleidsaspecten van zijn aandachtsgebieden, alsmede voor de afstemming met de portefeuillehouders van aanpalende aandachtsgebieden. Zij brengen in elke reguliere vergadering van het hoofdbestuur verslag uit.
5. De portefeuillehouder bepaalt in overeenstemming met de voorzitter welke onderwerpen niet voor besluitvorming aan het hoofdbestuur behoeven te worden voorgelegd. De algemeen secretaris wordt hiervan op de hoogte gesteld.
6. Afschriften van ingekomen stukken welke naar het oordeel van de algemeen secretaris daarvoor in aanmerking komen worden door hem aan het hoofdbestuur doorgegeven, tezamen met een voorstel voor afdoening.
7. Leden van het hoofdbestuur dragen er door tussenkomst van de algemeen secretaris zorg voor dat door hen persoonlijk ontvangen stukken die daarvoor naar hun mening in aanmerking komen, conform artikel 6 worden behandeld.
8. Het hoofdbestuur vergadert volgens een door dit bestuur uiterlijk aan het begin van het jaar vast te stellen schema.
9. De voorzitter kan een vergadering (doen) beleggen in afwijking van het vergaderschema. Zulk een vergadering wordt in elk geval gehouden indien drie stemgerechtigde leden van het hoofdbestuur daarom verzoeken.
10. De algemeen secretaris is belast met de ambtelijke voorbereiding van de vergadering van het hoofdbestuur.

11. De volgende punten worden in elk geval op de agenda van een vergadering van het hoofdbestuur geplaatst:

1. vaststelling verslag van de vorige vergadering;
2. mededelingen;
3. politieke toestand;
4. ingekomen stukken, anders dan in artikel 12 vermeld;
5. mededelingen portefeuillehouders;
6. zaken het hoofdbestuur betreffende;
7. niet geagendeerde punten.

12. Bij de agenda zijn in elk geval gevoegd de sinds de vorige vergadering ontvangen stukken:

1. de correspondentie vanuit de instellingen van de VVD;
2. de correspondentie vanuit instellingen buiten de VVD die voornamelijk het bestuur en het beleid van de organisatie van de VVD betreffen;
3. de correspondentie die naar de opvatting van de algemeen secretaris illustratief is voor de stand van zaken zowel op politiek als organisatorisch gebied.

13. Vergaderingen van het hoofdbestuur kunnen slechts plaatsvinden indien ten minste *vijf stemgerechtigde leden* van het hoofdbestuur aanwezig zijn.

14. Een voorstel wordt geacht te zijn aangenomen, als geen van de leden van het hoofdbestuur om stemming vraagt; desgewenst kan een lid van het hoofdbestuur verzoeken zijn afwijkende standpunt in het verslag op te nemen.

15. Over besluiten wordt gestemd als ten minste een lid van het hoofdbestuur daarom vraagt; elk aanwezig stemgerechtigd lid spreekt zich voor of tegen het betreffende voorstel uit.

16. Een voorstel wordt geacht door stemming te zijn aangenomen als zich meer dan de helft van het aantal aanwezige stemgerechtigde leden van het hoofdbestuur voor dat voorstel heeft uitgesproken. Spreekt een stemgerechtigd lid van het hoofdbestuur zich bij stemming tegen een voorstel uit, dan wordt dit feit op zijn verzoek in het verslag opgenomen.

17. Indien een lid van het hoofdbestuur van zijn afwijkende mening in het hoofdbestuur blijk wenst te geven, deelt hij dit aan de voorzitter vooraf mede.

18. Bij staking van stemming over een voorstel wordt de besluitvorming aangehouden tot de eerstvolgende vergadering. Staken de stemmen opnieuw, dan wordt het voorstel geacht te zijn verworpen .

19. Is de voorzitter van het hoofdbestuur van mening dat buitengewone omstandigheden een onmiddellijk besluit van het hoofdbestuur vorderen, en is het niet mogelijk terstond een vergadering van het hoofdbestuur bijeen te roepen, dan kan de voorzitter buiten de vergadering om een voorlopige voorziening treffen.

20. De voorziening bedoeld in artikel 19, wordt getroffen in overeenstemming met de desbetreffende portefeuillehouder, indien zijn aanwezigheid zulks mogelijk maakt.

21. Een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 19 behoeft bekrachtiging in de eerstvolgende vergadering van het hoofdbestuur.

22. Onder verantwoordelijkheid van de algemeen secretaris wordt van elke vergadering van het hoofdbestuur een verslag en een actiepuntenlijst opgesteld; na goedkeuring door de voorzitter wordt het verslag aanstonds aan het hoofdbestuur toegezonden.

23. Bij besluitvorming over onderwerpen die aan het hoofdbestuur zijn voorgelegd wordt tevens bepaald of afhandeling namens het hoofdbestuur plaats vindt door de algemeen secretaris dan wel door de betreffende portefeuillehouder.

24. Onderwerpen die niet aan het hoofdbestuur zijn voorgelegd worden in overeenstemming met de voorzitter door de betreffende portefeuillehouder in diens functie afgedaan; de algemeen secretaris wordt hiervan op de hoogte gesteld.

25. Bij besluitvorming in het hoofdbestuur over een ingekomen stuk wordt tevens bepaald of afhandeling namens het hoofdbestuur door de algemeen secretaris plaatsvindt dan wel door de betrokken portefeuillehouder of - in zaken van groot gewicht - door voorzitter en algemeen secretaris gezamenlijk.

26. Ingekomen stukken die door de algemeen secretaris niet ter bespreking aan het hoofdbestuur zijn voorgelegd worden door hem, in overeenstemming met de voorzitter, namens het hoofdbestuur afgedaan voor zover deze stukken van bestuurlijke en beleidsmatige aard zijn; technische onderwerpen worden door de algemeen secretaris in functie afgehandeld.

27. Aan hen gerichte stukken die door portefeuillehouders niet aan het hoofdbestuur zijn voorgelegd worden door hen afgedaan in overeenstemming met de voorzitter; de algemeen secretaris wordt hiervan op de hoogte gesteld.

28. Persberichten door of namens het hoofdbestuur behoeven vooraf de goedkeuring van de voorzitter.

29. Het hoofdbestuur beslist in die gevallen waarin deze richtlijnen niet voorzien; het kan besluiten van de richtlijnen af te wijken, mits geen van de aanwezige stemgerechtigde leden zich daartegen verzet.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 20**

**Regeling en instructie voor de bezoldigd algemeen secretaris en de
adjunct-algemeen secretaris van de VVD**

*Vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD op 21 september 1987
(ter vervanging van de instructie van 5 mei 1977), en redactioneel
gewijzigd door aanvaarding van nieuwe statuten van de VVD door de
78ste algemene vergadering van 27 mei 1988.*

Hoofdstuk I: Benoeming, taak, verantwoordelijkheid, plaatsvervangng

1. De algemeen secretaris van de VVD wordt benoemd door het hoofdbestuur van de VVD ingevolge artikel 26.1. van de statuten van de VVD.
2. De algemeen secretaris staat het hoofdbestuur terzijde bij de uitoefening van de bestuurstaken. Hij staat aan het hoofd van het algemeen secretariaat, ingevolge artikel 68.1. van het huishoudelijk reglement van de VVD, dat met het oog op die ondersteuning is ingesteld en waarvan de inrichting wordt geregeld in de Richtlijnen Thorbeckehuis (RITH) zoals vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD.
3. De algemeen secretaris is voor de uitoefening van zijn functie verantwoordelijk tegenover het hoofdbestuur. Hij geeft het hoofdbestuur daartoe de gevraagde inlichtingen.
4. In de plaatsvervangng van de algemeen secretaris voorziet het hoofdbestuur. Als regel wijst het hoofdbestuur de adjunct-algemeen secretaris aan als plaatsvervanger van de algemene secretaris, gehoord de algemeen secretaris. De plaatsvervanger treedt bij verhindering of ontstentenis van de algemeen secretaris volledig in diens plaats.
5. De adjunct-algemeen secretaris wordt, als staffunctionaris ingevolge artikel 68.2. van het huishoudelijk reglement van de VVD, op voordracht van de voorzitter gehoord de algemeen secretaris, benoemd door het hoofdbestuur.

Hoofdstuk II: Instructie van de algemeen secretaris

6. De algemeen secretaris vervult de volgende secretariële taken:
  - a. hij draagt zorg voor de agenda, de convocatie en de verslaglegging van de vergaderingen van het hoofdbestuur;
  - b. hij woont de vergaderingen bij van het hoofdbestuur en heeft daarin een raadgevende stem;
  - c. hij staat het hoofdbestuur met raad en daad terzijde bij het bestuur en toezicht; het hoofdbestuur kan hem in dit verband bijzondere opdrachten geven;
  - d. hij coördineert de werkzaamheden die binnen het algemeen secretariaat en binnen de overige eenheden van beheer dienen te worden verricht ter zake van de voorbereiding, bekendmaking en uitvoering van de besluiten van het hoofdbestuur; hij vraagt en verkrijgt de daarvoor nodige inlichtingen en verstrekt de daarvoor nodige aanwijzingen;

- e. hij kan degenen die verantwoordelijk zijn voor de ambtelijke voorbereiding van besluiten van het hoofdbestuur opdragen een desbetreffend stuk in overweging te nemen, indien dit niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen van helderheid, volledigheid, innerlijke samenhang of overeenstemming met het algemeen beleid van het hoofdbestuur. Indien aan een dergelijk verzoek geen gevolg wordt gegeven, legt hij het stuk voor aan het hoofdbestuur met de kanttekeningen die hij nodig acht;
- f. hij regelt de overige secretariële ondersteuning van het hoofdbestuur;
- g. hij ziet toe op de inrichting van de administratie en het archief.

7. Als hoofd van het algemeen secretariaat, ingevolge artikel 68.1. van het huishoudelijk reglement van de VVD, vervult hij de volgende taken:

- a. hij bepaalt met inachtneming van het daaromtrent bepaalde in de RITH de organisatie van het algemeen secretariaat en het takenpakket van de staffunctionarissen als omschreven in artikel 68.2. van het huishoudelijk reglement van de VVD een en ander onder goedkeuring van het hoofdbestuur van de VVD;
- b. hij wijst na verkregen instemming van het hoofdbestuur de eerder gemelde staffunctionarissen als hoofden van stafafdelingen aan;
- c. hij houdt toezicht op het doelmatig functioneren, op zichzelf en in onderling verband, van de afdelingen en diensten die tot het algemeen secretariaat behoren, en geeft in deze zin leiding aan deze afdelingen en diensten;
- d. hij beheert de geldmiddelen van het algemeen secretariaat en draagt zorg voor verantwoording van de uitgaven;
- e. hij heeft de zorg voor de inboedel, voor de bibliotheek en het documentatiecentrum, alsmede voor de huishoudelijke dienst;
- f. hij heeft de zorg voor de juiste behandeling van inkomende en uitgaande stukken, alsmede van uitgebrachte rapporten en verslagen;
- g. hij vervult als hoofd van het algemeen secretariaat de taken welke bij of krachtens de RITH worden opgedragen aan het hoofd van een stafeenheid;
- h. hij pleegt tenminste tweemaal per jaar overleg met het hoofdbestuur over de doelmatigheid van de inrichting en van het functioneren van het algemeen secretariaat.

8. De algemeen secretaris kan zich op de volgende wijze laten bijstaan in zijn taken als secretaris en als hoofd van het algemeen secretariaat:

- a. hij kan na verkregen instemming van het hoofdbestuur zijn taak met betrekking tot bepaalde beleidsonderwerpen of bepaalde afdelingen van het algemeen secretariaat voor een bepaalde tijd opdragen aan de adjunct-algemeen secretaris of aan een andere staffunctionaris;
- b. de onder letter a. bedoelde functionarissen nemen de aanwijzingen en verzoeken van de algemeen secretaris, vermeld in artikel 7 onder de letters b. en c. in acht en handelen overigens overeenkomstig deze instructie;
- c. de algemeen secretaris maakt genoegzaam bekend, wie krachtens deze bepalingen met welk gedeelte van zijn taken is belast.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 21
Regeling VVD-Thorbeckepenning**

Vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD op 4 juli 1983 en redactioneel gewijzigd door aanvaarding van nieuwe statuten van de VVD door de 78ste algemene vergadering van 27 mei 1988.

1. De Thorbeckepenning is een blijk van waardering van het hoofdbestuur van de VVD voor leden die zich op bijzondere wijze voor de VVD hebben ingezet.
2. Toekenning van de Thorbeckepenning geschiedt op verzoek van het bestuur van een afdeling of centrale dan wel op initiatief van het hoofdbestuur. Een dergelijk verzoek dient door het bestuur van de afdeling of centrale te worden ingediend bij de algemeen secretaris.
3. Toekenning van de Thorbeckepenning geschiedt door het hoofdbestuur. Een van de leden van het hoofdbestuur wordt hiermee in het bijzonder belast.
4. Bij een beslissing over de toekenning van de Thorbeckepenning zullen o.a. de volgende criteria een rol spelen:
  - a. het bijzondere karakter van de geleverde inspanning
  - b. de aard van de functie(s) die werden uitgeoefend
  - c. de wijze waarop deze functie(s) werden uitgeoefend
  - d. de tijd gedurende welke men actief is geweest. Het is denkbaar dat besturen van afdelingen of centrales de Thorbeckepenning aanvragen voor een door de ledenvergadering van deze organen te benoemen lid van verdienste. Er bestaat echter geen automatische koppeling tussen deze beide blijken van waardering.
5. Het desbetreffende lid van het hoofdbestuur rapporteert aan het hoofdbestuur, zowel over toegekende als over afgewezen verzoeken.
6. IJtsluitend op initiatief van het hoofdbestuur kan bij wijze van uitzondering de Thorbeckepenning worden toegekend aan een niet-VVD-lid, dat op bijzondere wijze de belangen van de VVD heeft gediend. Een besluit hierover dient in een plenaire hoofdbestuursvergadering genomen te worden.
7. De kosten van de Thorbeckepenning, voor zover die op verzoek van een afdeling of centrale wordt toegekend, komen voor rekening van deze afdeling of centrale.
8. Op het algemeen secretariaat wordt een lijst bijgehouden van leden aan wie de Thorbeckepenning onder de per 4 juli 1983 van kracht geworden regeling is uitgereikt.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 22
Reglement van orde behandeling rapporten Teldersstichting**

Vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD op 28 april 1986 en redactioneel gewijzigd door aanvaarding van nieuwe statuten van de VVD door de 78ste algemene vergadering van 27 mei 1988.

1. a. Het hoofdbestuur beslist - na overleg met de directeur van de Teldersstichting - of een rapport van de Teldersstichting in een vergadering van de partijraad aan de orde wordt gesteld.
b. Indien een rapport van de Teldersstichting in een vergadering van de partijraad aan de orde wordt gesteld, stelt het hoofdbestuur - na overleg met de directeur van de Teldersstichting - vast welke commissie(s), ingesteld krachtens artikel 60 van het huishoudelijk reglement, in belangrijke mate bemoeienis hebben met de in het rapport behandelde onderwerpen. Deze commissie(s) wordt/worden verder de "betrokken commissie(s)" genoemd. De directeur van de Teldersstichting benoemt twee leden met adviserende stem die aan de betrokken commissie(s) worden toegevoegd.
2. Het hoofdbestuur draagt er zorgt voor, dat de leden van de betrokken commissie(s) binnen twee weken na het in druk verschijnen van het rapport een exemplaar daarvan ontvangen, alsmede dat de overige leden van de partijraad een samenvatting van het rapport ontvangen. De samenvatting wordt bij voorkeur opgesteld door de auteurs van het rapport. Deze samenvatting wordt verkort in Vrijheid en Democratie gepubliceerd .
3. Het hoofdbestuur verzoekt, binnen een door dat bestuur vast te stellen periode die ten minste twee en ten hoogste vijf maanden bedraagt, de betrokken commissie(s) om een ontwerp van aan de partijraad voor te leggen concept-resoluties. Daarbij zal zo mogelijk rekening gehouden dienen te worden met de conclusies van het rapport.
4. Na ontvangst van de berichten van de betrokken commissie(s) stelt het hoofdbestuur de concept-resoluties vast voor de partijraad.
5. Indien behandeling in de partijraad plaatsvindt wordt/worden de betrokken commissie(s) voor het inhoudelijke deel aangewezen. Tevens worden met een of meer kamercentrales afspraken gemaakt dat deze de technisch organisatorische en financiële verantwoordelijkheid op zich neemt/nemen.
6. Na vaststelling door het hoofdbestuur van de conceptresoluties voor de partijraad worden deze zo spoedig mogelijk aan de leden van de partijraad toegezonden. Zij worden tevens zo spoedig mogelijk in Vrijheid en Democratie gepubliceerd.
7. De voorzitter schrijft de vergadering van de partijraad ter behandeling van de concept-resoluties uit tegen een datum, die in geen geval vroeger ligt dan zes weken en in beginsel niet later ligt dan achttien weken na de verzending van de conceptresoluties aan de leden van de partijraad. In de periode tussen

de verzending en de vergadering kunnen de partijraadsleden overleg plegen, onder meer met de organen die zij vertegenwoordigen. Een partijraad zal nooit over concept-resoluties naar aanleiding van een rapport van de Teldersstichting vergaderen, in de periode tussen de publikaties door het hoofdbestuur van een conceptverkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer of voor het Europese Parlement en de daaropvolgende dag dat de verkiezing zal plaatsvinden.

8. Partijraadsleden kunnen tot uiterlijk drie weken voor de datum van de vergadering amendementen op de voorgestelde resoluties bij de algemeen secretaris indienen.

De algemeen secretaris bevordert dat deze amendementen - met toevoeging van het advies van de betrokken commissie(s) - uiterlijk tien dagen voor de datum van de vergadering aan alle partijraadsleden worden toegezonden.

9. Niet op deze wijze ingediende amendementen zullen op de partijraad slechts in behandeling worden genomen als daartoe met twee derden van de uitgebrachte geldige stemmen wordt besloten.

10. Nadat de partijraad de resoluties met betrekking tot het rapport heeft vastgesteld, zullen deze op zo kort mogelijke termijn door het hoofdbestuur bekend worden gemaakt. Deze besluiten worden geacht te zijn genomen zonder bijzondere machtiging daartoe van de algemene vergadering, zodat zij onderworpen zijn aan artikel 31.4 van de statuten van de VVD.

11. Wijziging van dit reglement van orde wordt door het hoofdbestuur vastgesteld.

12. In gevallen waarin dit reglement van orde niet voorziet, beslist het hoofdbestuur.

III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/13-06-97
document: 23
Richtlijnen voor Vrijheid en Democratie

Vastgesteld door het hoofdbestuur van de VVD op 24 maart 1997

Artikel 1:

Begripsbepalingen

In deze richtlijnen wordt verstaan onder:

- a) *hoofdbestuur*: het hoofdbestuur van de VVD;
- b) *Vrijheid en Democratie*: het officiële communicatie middel van het hoofdbestuur met de leden en sympathisanten van de VVD;
- c) *directeur*: de directeur van het algemeen secretariaat;
- d) *hoofdredacteur*: de functionaris van het algemeen secretariaat belast met de redactionele invulling van Vrijheid en Democratie;

Artikel 2:

Verantwoordelijkheid

- 2.1. Het hoofdbestuur is verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot Vrijheid en Democratie. De directeur is verantwoordelijk voor de organisatie (beleidsvoering). Hij is tevens verantwoordelijk voor de redactionele inhoud van Vrijheid en Democratie, maar kan deze verantwoordelijkheid mandateren aan de hoofdredacteur. De hoofdredacteur dient bij het samenstellen van Vrijheid en Democratie te handelen conform de beginselen van de VVD.
- 2.2. Op de jaarlijkse algemene vergadering wordt als onderdeel van het beleid van het hoofdbestuur, door het hoofdbestuur verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid met betrekking tot Vrijheid en Democratie.

Artikel 3:

Redactie

- 3.1. De redactie van Vrijheid en Democratie wordt gevormd door tenminste 4 en maximaal 8 terzake deskundige personen.
- 3.2. De leden van de redactie worden, gehoord de hoofdredacteur, op voordracht van de directeur aangesteld door het hoofdbestuur.
- 3.3. Het lidmaatschap van de redactie is onverenigbaar met het lidmaatschap van het hoofdbestuur alsmede het lidmaatschap van de Staten-Generaal, of het Europese Parlement.
- 3.4. De leiding van de redactie is in handen van de hoofdredacteur.
- 3.5. De redactie wordt bijeengeroepen door de hoofdredacteur en vergadert tenminste zo vaak als de verschijningsfrequentie van Vrijheid en Democratie. Ook de directeur kan de redactie bijeenroepen.

Artikel 4:

Adviesraad

- 4.1. De adviesraad is een klankbordgroep die het advies- en toetsingscollege vormt voor Vrijheid en Democratie.
- 4.2. De adviesraad kan al dan niet gevraagd adviezen geven aan het hoofdbestuur over het beleid voor Vrijheid en Democratie.
- 4.3. De adviesraad bestaat uit de volgende leden:
  - a) vijf leden of sympathisanten
  - b) twee tijdschrift deskundigenalsmede uit de volgende toegevoegde leden:
  - c) een lid van het hoofdbestuur
  - d) de directeur
  - e) de hoofdredacteur
- 4.3. De onder a en b genoemde leden van de adviesraad worden voor een periode van drie jaar benoemd door het hoofdbestuur en treden af volgens een door het hoofdbestuur op te maken rooster. Zij zijn éénmaal herbenoembaar. De benoemde leden worden geacht bij deze functie geen persoonlijk belang te hebben.
- 4.4. De onder a en b genoemde leden van de adviesraad wijzen uit hun midden een voorzitter aan.
- 4.5. De adviesraad wordt bijeengeroepen door het hoofdbestuur en vergadert tenminste drie maal per jaar. Het hoofdbestuur kan de adviesraad tussentijds bijeenroepen. De adviesraad kan een spoedvergadering uitschrijven, indien gesteund door tenminste drie van de leden.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27 juli 1995
document: 24
Reglement van orde van de partijraad ingevolge artikel 52.6 hr.**

Vastgesteld door de partijraad op 31 augustus 1991.

**Artikel 1:
De openbaarheid van de vergadering**

- 1.1. De vergaderingen van de partijraad zijn openbaar tenzij de agendacommissie op grond van gewichtige redenen anders beslist.
- 1.2. De vergaderingen van de partijraad zijn immer besloten als de raad advies uitbrengt aan het hoofdbestuur in het kader van de kandidaatstellingsreglementen EP, EK en TK.
- 1.3. Op een tenminste een week voor de aanvang van de vergadering schriftelijk bij de secretaris ingediend verzoek van tenminste tien stemgerechtigde leden is de vergadering besloten.
- 1.4. Indien een vergadering ingevolge artikel 1.1. dan wel 1.3. van dit reglement besloten is kan de partijraad, in vergadering bijeen, besluiten de vergadering alsnog (gedeeltelijk) openbaar te laten zijn.
- 1.5. In een besloten vergadering is het bijeenkomen voorbehouden aan de in de artikel 50 van het huishoudelijk reglement bedoelde leden en aan de in artikel 52.1 van het huishoudelijk reglement bedoelde voorzitter en secretaris.

**Artikel 2:
De bevoegdheid tot indiening van voorstellen**

- 2.1. De stemgerechtigde leden en de adviserende leden hebben het recht voorstellen in te dienen bij de secretaris.
- 2.2. Het hoofdbestuur heeft eveneens de bevoegdheid voorstellen ter besluitvorming of ter advisering bij de secretaris in te dienen.
- 2.3. De secretaris brengt de ingediende voorstellen onder de aandacht van de in artikel 52.2 hr. voorgeschreven agendacommissie.

**Artikel 3:
De wijze van agendering**

- 3.1. De agendacommissie stelt uiterlijk drie weken voor het bijeenkomen van de partijraad een agenda vast.
- 3.2. De agenda dient naast de in artikel 2 genoemde voorstellen en de eventueel bijbehorende adviezen, in te houden de punten van opening, mededelingen, ingekomen stukken, rondvraag en sluiting.

3.3. De secretaris zendt de agenda uiterlijk twee weken voor het bijeenkomen van de partijraad naar de stemgerechtigde en adviserende leden; voorts brengt hij de agenda onder de aandacht van de:
VVD-leden in de Staten-Generaal en het Europese Parlement, de leden van het hoofdbestuur voor zover niet vallend onder artikel 52.1 onder 1 hr. en de voorzitters van de commissies van advies ingevolge artikel 60 hr.
Bij een openbare vergadering zorgt de secretaris tevens voor publikatie van de agenda in het partij-orgaan.

**Artikel 4:
De wijze van verslaglegging**

4.1. De secretaris voorziet in de verslaglegging en draagt zorg voor een besluitenlijst.

4.2. De besluitenlijst behoeft de goedkeuring van de agendacommissie en wordt gepubliceerd in het partij-orgaan.

4.3. De besluitenlijst van een besloten vergadering van de partijraad wordt toegezonden aan de leden en adviserende leden van de partijraad.

4.4. De leden en adviserende leden van de partijraad hebben het recht om het verslag van een besloten vergadering op het algemeen secretariaat te raadplegen.

De leden van de partij hebben het recht om het verslag van een openbare vergadering op het algemeen secretariaat te raadplegen.

**Artikel 5:
De wijze van vergaderen**

5.1. De vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter van de VVD of hij die hem vervangt.

5.2. De leden van de raad dienen de presentielijst te tekenen. De stemgerechtigde leden ontvangen daarbij de stemkaart die niet overdraagbaar is.

5.3. Alvorens tot de behandeling van voorstellen over te gaan wordt op voordracht van de voorzitter een stembureau, bestaande uit drie stemgerechtigde leden van de partijraad, door de stemgerechtigde leden van de raad benoemd.

5.4. Bij de behandeling van een onderwerp in een openbare vergadering zal de voorzitter eerst de stemgerechtigde leden, die daartoe verzoeken, in de gelegenheid stellen het woord te voeren; vervolgens worden daartoe de adviserende leden in de gelegenheid gesteld; daarna hebben de VVD-leden in de Staten-Generaal en het Europese Parlement, de leden van het hoofdbestuur voor zover niet vallend onder artikel 52.1 onder 1 hr. en de voorzitters van de commissies van advies of hun vervangers ingevolge art. 60 hr. de mogelijkheid over het onderwerp van gedachten te wisselen.

De voorzitter van de partijraad kan besluiten dat ook andere leden van de VVD in de vergadering het woord mogen voeren; hij bepaalt daarvoor het tijdstip.

5.5. Een voorstel van orde wordt steeds terstond in behandeling genomen waarna stemming dient te volgen. Het doen van een orde voorstel is voorbehouden aan de voorzitter van de raad en de stemgerechtigde leden.

5.6. Op voorstellen die in de agenda zijn opgenomen hebben de stemgerechtigde en de adviserende leden het recht schriftelijk voor een nader te bepalen tijdstip amendementen c.q. moties bij de secretaris in te dienen. Deze amendementen c.q. moties worden door de secretaris tenminste een week voor de aanvang van de vergadering toegezonden aan de stemgerechtigde en adviserende leden.

5.7. Een ter vergadering door een stemgerechtigd of adviserend lid van de partijraad ingediende motie wordt slechts in behandeling genomen indien de vergadering daartoe beslist.

5.8. De agendacommissie bepaalt in overleg met de voorzitter de volgorde van behandeling van de ingediende amendementen c.q. moties; de commissie draagt er voor zorg dat de moties het eerst in behandeling worden genomen, met in achtneming van moties met de meest verstrekkende bedoeling, vervolgens worden op dezelfde wijze de amendementen behandeld.

5.9. Moties c.q. amendementen die door het aanvaarden van een bepaalde motie c.q. amendement hun betekenis hebben verloren worden niet meer in behandeling genomen en zij verliezen hun geldigheid.

5.10. Een motie c.q. amendement wordt in stemming gebracht als een stemgerechtigd of adviserend lid daartoe verzoekt. Bij ontbreken van een dergelijk verzoek wordt over de motie c.q. het amendement besloten conform het advies.

5.11. Stemming over voorstellen en eventuele moties c.q. amendementen geschiedt steeds door middel van het zichtbaar maken van de stemkaarten bij handopsteking, tenzij de statuten en reglementen van de VVD een andere wijze van stemmen voorschrijven.

**III. Reglementen van orde, instructies en regelingen/27-07-95
document: 25**

Vastgesteld door de 81ste algemene vergadering op 23 juni 1989.

Samenwerkingsovereenkomst VVD-JOVD

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, vertegenwoordigd door haar hoofdbestuur; en De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, vertegenwoordigd door haar hoofdbestuur; verder te noemen: de organisaties, zich bewust van de bijzondere positie die zij als liberale verenigingen ten opzichte van elkaar innemen, verklaren samen te zullen werken op de terreinen van het jongerenbeleid als hieronder vastgelegd, en komen daartoe het volgende overeen:

Artikel 1:

1.1. In deze overeenkomst wordt verstaan onder:
jongeren: personen in de leeftijd tot 30 jaar;
jongerenbeleid: het organisatorische en inhoudelijke beleid dat door de VVD en JOVD, onder gezamenlijke dan wel eigen verantwoordelijkheid, gevoerd wordt voor de vorming en scholing van jongeren, alsmede de bevordering van deelname aan politieke activiteiten door jongeren .

1.2. Er dient één liberale jongerenorganisatie in Nederland te zijn: de JOVD.

1.3. De organisaties zijn politiek en organisatorisch onafhankelijk.

Artikel 2:

2.1. De activiteiten van de organisaties richten zich op:

- a. het interesseren van jongeren voor het liberalisme;
- b. informatievoorziening;
- c. opvang van jongeren;
- d. vorming en scholing.

2.2. De organisaties ontplooiën onder gezamenlijke, dan wel onder eigen verantwoordelijkheid, activiteiten om het liberalisme onder jongeren te verbreiden. In het belang van de coördinatie vindt informatie-uitwisseling over geplande activiteiten in een vroeg stadium plaats.

De organisaties dragen er zorg voor dat binnen de eigen organisatie in voldoende mate bekendheid wordt gegeven aan de activiteiten van de andere organisatie welke ook voor de eigen leden interessant kunnen zijn.

2.3. De specifiek op één organisatie gerichte propaganda blijft een verantwoordelijkheid van die organisatie.

2.4. De opvang van jongeren houdt in dat zij geïnformeerd en gestimuleerd worden om actief te zijn binnen de organisaties.

2.5. Op het gebied van vorming en scholing brengen de organisaties een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van activiteiten tot stand, waarbij de eigen identiteit van de organisaties niet verloren mag gaan. De activiteiten worden uitgevoerd door de Haya van Somerenstichting en het secretariaat Vorming en Scholing van de JOVD. De samenwerking richt zich in het bijzonder op de planning en de coördinatie van activiteiten van gemeenschappelijk belang, op de uitwisseling van ervaring en informatie en op het trainen van cursusleiders.

2.6. Eigen initiatieven van de organisaties op plaatselijk en incidenteel op regionaal niveau zijn mogelijk, indien in overeenstemming met de intentie van de overeenkomst.

Artikel 3:

3.1. Door de hoofdbesturen van de organisaties wordt ingesteld de commissie Jongerenbeleid VVD/JOVD.

3.2. De taak van de commissie Jongerenbeleid VVD/JOVD is:

- a. het zich op de hoogte stellen van de voortgang van de uitvoering van de overeenkomst en daarover rapporteren aan de beide hoofdbesturen;
- b. het desgevraagd voorleggen van adviezen aan de hoofdbesturen van de organisaties inzake het jongerenbeleid en de uitvoering van de overeenkomst;
- c. het jaarlijks voor 1 maart aan de hoofdbesturen uitbrengen van een verslag van de activiteiten en bevindingen van de commissie.

3.3. De commissie bestaat uit zeven leden. Drie leden uit elk van de organisaties door de respectievelijke hoofdbesturen te benoemen. Het zevende lid van de commissie wordt benoemd door de hoofdbesturen van de organisaties gezamenlijk en fungeert als voorzitter van de commissie.

3.4. De commissie heeft het recht om in het belang van haar werkzaamheden en taakstelling organen binnen de organisaties te benaderen voor informatie en advies, na toestemming van de leden van de hoofdbesturen die belast zijn met de uitvoering van de overeenkomst.

Artikel 4:

4.1. Minimaal twee keer per jaar vindt er overleg plaats tussen de leden van de hoofdbesturen van de organisaties die belast zijn met de uitvoering van deze overeenkomst.

4.2. De hoofdbesturen van de organisaties bevorderen dat op overeenkomstige bestuurlijke niveaus de samenwerking op gebieden, bedoeld in artikel 2 lid 1 plaatsvindt.

Artikel 5:

5.1. Deze overeenkomst wordt aangegaan voor een periode van vijf jaar, te beginnen op 1 januari 1990.

5.2. Uiterlijk 1 maart 1994 openen de hoofdbesturen van de organisaties overleg over de mogelijke samenwerking na 31 december 1994. Bij dit overleg wordt het advies van de commissie Jongerenbeleid VVD/JOVD, bedoeld in artikel 3 lid 2 sub 2 betrokken.